

Vertel eens... een verhaal

Vijf tips voor het vertellen van verhalen

In mijn blogs komen een aantal onderwerpen veel naar voren. Lezen en leesontwikkeling is een onderwerp waar mijn hart naar uit gaat en waar ik de nodige ervaring in opgebouwd heb. Onder de kop: [10 tips om kinderen op school aan het lezen te krijgen](#), heb ik recent een aantal van mijn blogs gebundeld.

Nu bundel ik een aantal blogs die over verhalen vertellen gaan. Verhalen vertellen is een passie waar ik me volledig op en in stort. In een aantal blogs komen tips en ideeën aan bod die te gebruiken zijn bij het vertellen van verhalen. Met de tips die ik hier op een rijtje zet, hoop ik niet alleen u te inspireren, maar ook vooral mezelf uit te dagen er naar te handelen.

De eerste tip komt van de website van de Universiteit van Amsterdam en sluit mooi aan bij mijn overdenkingen in mijn blog: Wil jij dat een apparaat jouw emoties bepaalt.

Tip 1

Voorlezen doe je uit een boek, declameren uit je hoofd en vertellen vanuit je hart. Een mooi verhaal is geen monoloog, maar een dialoog met de luisteraars.

Vertel vanuit je hart en betrek je publiek daarbij. Een goede verteller laat je 'zien' wat hij vertelt. Als het verhaal over een kasteel gaat, ziet iedereen een ander kasteel, maar als het verhaal goed verteld wordt, is dat juist de kracht ervan. Iedereen gaat mee in het verhaal met zijn of haar eigen beelden en emoties. Als iedereen er helemaal inzit krijg je met elkaar het gevoel van een FLOW.

Tip2

Voeg nieuwe elementen aan oude verhalen toe. Varieer in een verhaal en voeg er af en toe iets nieuws aan toe. Hussel verhalen door elkaar en geef er een nieuwe draai aan. Leuk om het publiek te verrassen.

Zeemeermin Ariël, geëindigd in een watertank. Foto: Dina Goldstein

Tip 3

Ook het weglaten van informatie is een manier om spanning op te bouwen. Wat zou er toch achter die deur zitten? Waarom heeft het meisje altijd een rode jurk aan? Langzaam opbouwen en naar de climax toewerken. Niet alles verklappen maakt dat de fantasie geprikkeld wordt.

Tip 4

Bereid een verhaal voor zoals je een recept uitkiest en daarna klaarmaakt. Ik verdiep me in boeken, wik en weeg of het verhaal bij me past en kijk welke smaak het best is voor het publiek waar ik voor ga vertellen. Dan ga ik in het verhaal roeren, stukjes toevoegen, hier en daar wat weglaten om er mijn eigen recept van te maken. En dan komt er een moment waarop ik tegen mezelf zeg: 'ik doe het'.

Tip 5

Een oefening: Ga eens in de trein zitten, in een café of ergens anders waar mensen praten. Luister naar één van de stemmen en maak je een voorstelling van de persoon op basis van de stem. Hoe ziet hij of zij eruit. Wat voor kleding zou hij/zij dragen. Welk beroep zou iemand hebben enzovoorts. Het scherpt je in het inleven in een ander. Een nuttige vaardigheid bij het vertellen van verhalen, omdat het er daar ook om gaat dat je weet hoe de personen waar je over vertelt eruit zien, wat ze voelen, denken, doen. Hoe beter je dat zelf voor ogen hebt, hoe beter je je luisteraars mee kan nemen in het verhaal.

Herkauwer zonder vrees

Een grote 4wheeldrive stopte naast ons. We hadden net een wandeling gemaakt en waren op weg naar de camper, teleurgesteld dat we alleen maar berenpoep hadden gezien... De man achter het stuur vertelde dat er al geruime tijd een Kariboe aan de rand van de weg lag. Als we wilden konden we hem gaan bekijken. Natuurlijk wilden we een echt 'wild' beest zien. De kroon op een mooie wandeling. Na 150 meter zagen we hem aan de rand van de weg.

Daar lag hij aan de rand van de weg. Als een volleerd fotomodel draaide hij z'n kop dan weer eens naar links en dan weer naar rechts en rustig maalden zijn kaken door terwijl wij naar hem keken. En hij? Hij keek naar ons alsof het de gewoonste zaak van de wereld was dat hij door een aangroeiende groep mensen bekeken en gefotografeerd werd.

Herkauwend op z'n eten keek hij ons zonder vrees aan. Waar zou de Kariboe aan gedacht hebben? 'Rare mensen die toeristen?' 'Ze denken wel dat ik wild ben, maar ik lig hier elke dag aan de ketting.' 'Ik ben groter en sterker, dus jullie kunnen me niets maken.' ...

Zijn kaken maalden rond en rond. Mijn gedachten herkauwen het moment. Een mooi moment. Mooie momenten zijn er om te herkauwen en om verhalen van te maken. Om verhalen goed te kunnen vertellen moet je ze herkauwen en herkauwen en soms wat speeksel aan toevoegen en af en toe stop je er een besje of een grasspriet bij. Het hoeft niet altijd hetzelfde te zijn. Een verhaal gaat ook over verrassing. Nieuwe elementen aan oude verhalen toevoegen.

De kunst van het weglaten

We zijn niet de enige die een wandeling gaan maken op de 'Mount Rainier'. Al vroeg staan er honderden auto's met evenzoveel, nee veel meer, wandelaars. Allemaal gaan ze de beroemde berg bekijken. Sommigen beklimmen de berg met touwen en haken, anderen maken een kleine wandelingetje op slippers en wij...wij maken de skyline-tour. Zeven mijl ofwel ruim 11 kilometer om de meest spectaculaire uitzichten te kunnen zien. Spectaculair is het! We komen langs onbeschrijfelijk mooie bloemenweiden. Een uit z'n krachten gegroeide marmot wijst ons een tijdje de weg totdat hij er geen zin meer in heeft en doet alsof hij een steen is geworden. De uitzichtpunten bieden echt, echt waar, de aller aller mooiste uitzichten. We gaan langs gletsjers en ijsmassa's. En wat is er dan leuker om in je korte broek met sandalen aan in de sneeuw spelen?

Halverwege de tocht willen we dan ook in vol ornaat op de foto in de sneeuw. Een voorbijkomende wandelaar is zeer bereid een foto van ons maken... Dat wij echt met sandalen in de sneeuw stonden, moet de lezer maar op mijn woord geloven.

Toch is het juist de ontbrekende informatie die spanning brengt in dit verhaal en in deze foto.

Ook bij het vertellen van verhalen is het weglaten een manier om spanning op te bouwen. Wat zou er toch achter die deur zitten? Waarom heeft het meisje altijd een rode jurk aan? Niet alles verklappen maakt dat de fantasie geprikkeld wordt. En dat is precies wat een verhalenverteller wil.

Op recept

Maak nooit een recept voor de eerste keer als er visite komt, zegt mijn man altijd. Stel je voor dat het niet lekker is, niet gaar blijkt na de aangegeven kooktijd of dat de verhoudingen niet goed zijn...wat dan? Ja dan heb ik vreselijke pech, want juist als er visite komt wil ik iets bijzonders maken. Dagen van te voren duik ik in de kookboeken. Ik wik en weeg. Bedenk of iets makkelijk voor te bereiden is of juist niet. Is het een toegankelijk recept, kortom kan ik het maken of is er hogere kookkunst voor nodig. Wil ik vlees, vis of vegetarisch. Het keuzeproces bij het maken van een menu is geen sinecure. Gelukkig gaat het meestal goed en vertrekken de gasten met volle buiken en tevreden gezichten.

Beter is het als ik een pan met eten bedacht heb en er komt spontaan iemand mee eten. Het hele keuzeproces is dan niet aan de orde. Iemand eet gewoon wat de pot schaft of dat nu een eeuwenoud recept is dat ik al mijn halve leven maak, of dat ik iets nieuws uitprobeer, de gast is overgeleverd aan de keus van die dag.

Zo ook afgelopen weekend. Spontaan nodig ik mijn vader uit voor een bezoek aan het Chabot- museum in Rotterdam (een aanrader) met aansluitend een hapje eten. Het recept was nieuw. Echter wel gekozen uit een van de kookboeken van Jamie Oliver, die toch een reputatie heeft van goede en lekkere recepten. Een vispotje zal het worden. Eerlijk is eerlijk het was heerlijk!

Nieuwe dingen moeten nu eenmaal uitgeprobeerd worden. Dat geldt niet alleen voor het maken van recepten die tot een maaltijd leiden; dat geldt ook voor het vertellen van verhalen.

Als verhalenverteller doe ik eigenlijk precies hetzelfde als wanneer ik een recept uitkies. Ik verdiep me in boeken, wik en weeg of het verhaal bij me past en kijk welke smaak het best is voor het publiek waar ik voor ga vertellen. Dan ga ik in het verhaal roeren, stukjes toevoegen, hier en daar wat weglaten om er mijn eigen recept van te maken. En dan komt er een moment waarop ik tegen mezelf zeg: 'ik doe het'. Goed voorbereid dus. Maar ook is het heel goed als er plotseling iemand tegen

me zegt: “vertel eens een verhaal”. Spontaan een verhaal vertellen is vaardigheid die aan te leren is en vergt heel veel oefening.

Maar het is net als bij koken... De ervaring leert dat een nieuw recept toch goed kan lukken!

Luister (h)oren

Het is zo rustig in de trein dat ik lekker in een hoekje met een boekje bij het raam kan lezen. Verscholen achter stoelen zie ik niet dat er nog meer mensen in de coupe zitten, totdat ik ze hoor. Mijn aandacht verschuift van mijn boekje naar de conversatie tussen een man en een vrouw.

Hij: Ik heb toch echt gezocht naar de conducteur maar ik kon hem niet vinden.

Zij: Dan moet je bij het volgende station nog maar eens kijken.

Hij: Het begint hier nu eindelijk behaaglijk te worden.

Zij: Ik heb het nog steeds koud.

Hij: Nou, ik heb het niet koud.

Zij: Als de deur openstaat wordt het koud.

Hij: Maar de deur is nu toch dicht...

Inmiddels rijden we station Rotterdam Centraal in.

Zij: Ga nog eens kijken.

Een man staat op en loopt naar de uitgang. Wonderlijk genoeg past de stem niet bij de uitstraling van de man. Het is een oudere man 70+, maar hij oogt pezig en vitaal. Ik denk dat ze vergeten zijn om in te checken.

De discussie herhaalt zich:

Hij: Ik heb de conducteur niet gezien.

Zij: Dan moet je bij het volgende station nog maar eens kijken.

Zij: Ik lust wel wat. Hij staat op en pakt een linnen tasje uit het bagagerek.

Zij: Wat heb je erop gedaan.

Hij: Je weet toch wat ik erop doe. Ik doe er altijd hetzelfde op.

In de ruit van de trein probeer ik een glimp op te vangen van de vrouw, pas als ik uitstap bij station Dordrecht zie ik het...de vrouw is zijn moeder.

Het is een leuke oefening om bij alleen een stem een voorstelling te maken van de persoon achter de stem. Hoe ziet hij of zij eruit. Wat voor kleding zou hij/ zij dragen. Welk beroep zou iemand hebben enzovoorts. Het scherpt je in het inleven in een ander. Een nuttige vaardigheid bij het vertellen van verhalen, omdat het er daar ook om gaat dat je weet hoe de personen waar je over vertelt eruit zien, wat ze voelen, denken, doen. Hoe beter je dat zelf voor ogen hebt, hoe beter je je luisteraars mee kan nemen in het verhaal.

Wil jij dat een apparaat jouw emoties bepaalt?

‘Hebben jullie ook zo’n hekel aan lange rijen voor de rollercoaster of één van die andere horror attracties in een pretpark? Ik vind ze vreselijk, dus ontwerp een attractie voor een pretpark waar je niet voor in de rij hoeft te staan met toch voldoende aantrekkingskracht.’ Dat is ongeveer de opdracht die de studenten krijgen bij de voorlichting van Industrieel Ontwerpen bij de TU Eindhoven. De ouders mogen ook meedoen. Vol enthousiasme gaan we aan de gang. We willen een beleving creëren waarbij je via supersonische brillen in een supersonische zwevende cel met anderen kan communiceren. Een beleving waar emoties gevoed worden en die je zelf kan voeden. Goed, het klinkt nog wat vaag en het behoeft een nadere uitwerking.

Wat schets mijn verbazing als ik diezelfde week nog een artikel lees over een speciaal vest dat de lezer laat voelen wat de hoofdpersoon voelt. De ‘sensory fiction’. De daadwerkelijke uitvoering van het sturen van een beleving, een ervaring.

‘Het lezen van een boek krijgt dankzij onderzoekers van MIT een extra dimensie. Ze ontwikkelden een vest dat de emoties van de hoofdrolspeler op diverse manieren over kan brengen op de lezer. En bij het vest hoort een speciaal boek dat een sfeer kan creëren die past bij de passage die u leest’, aldus het artikel op [scientias](http://www.scientias.nl).

<http://vimeo.com/84412874>

De onderzoekers benadrukken dat het als een kunstobject bedoeld is en vooral de discussie op gang wil brengen.

Toen ik over dit vest las, liepen de kriebels over mijn rug. Een vest dat bepaalt wanneer ik iets mooi, spannend of liefdevol moet vinden? Een vest dat mijn hartslag kan bepalen en daardoor gevoelens van angst en gejaagdheid kan stimuleren? Dat lijkt mij helemaal niets! Ik wil mijn eigen gevoelens kunnen hebben als ik lees en zelf bepalen of ik iets mooi of spannend vind. Laat dat vest dus maar in de kast!

Tijdens het lezen van een boek helemaal wegduiken in de wereld van dat boek. Heerlijk! Mijn eigen wereld creëren en mijn eigen gedachten en ervaringen laten bepalen hoe ik de tekst ervaar. Wegdromen in mijn fantasie.

Waar dat ook goed kan is tijdens het luisteren naar een verhaal. Als iemand goed kan vertellen, zie je als het ware wat de ander vertelt. Het leuke is dat als het verhaal over een kasteel gaat, iedereen een ander kasteel ziet, maar als het verhaal goed verteld wordt, is dat juist de kracht ervan. Iedereen gaat mee in het verhaal met zijn of haar eigen beelden en emoties. En als iedereen er helemaal inzit krijg je met elkaar het gevoel van FLOW. Dan drijf je als het ware met z’n allen in een soort supersonische cel en ervaar je allemaal je eigen avontuur!

Meer informatie over verhalen vertellen of andere creatieve taalactiviteiten?

Neem een kijkje op www.roderuiter.nl

Of neem contact op:

iris@roderuiter.nl

06 - 3488 0112

www.roderuiter.nl

Tips voor het vertellen van verhalen